

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh ústavného zákona“).

Návrh ústavného zákona bol vypracovaný ako iniciatívny materiál, ktorého cieľom je naplnenie verejného prísľubu predsedu vlády Slovenskej republiky Roberta Fica občanom Slovenskej republiky ustanoviť ústavný právny prostriedok, uplatnením ktorého budú môcť aj občania ukončiť volebné obdobie Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“ alebo „parlament“) a vyvolať konanie predčasných parlamentných volieb.

V dôsledku politicky nestabilnej situácie v rokoch 2021 až 2023 bol prijatý ústavný zákon č. 24/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, ktorým sa v ústavnom texte zakotvil spôsob predčasného skrátenia prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady formou uznesenia národnej rady (čl. 73 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky).

Predmetná novela ústavy však nereflektovala vôľu takmer 1 200 000 občanov Slovenskej republiky, ktorú vyjadrili svojou účasťou na referende uskutočnenom 21. januára 2023, a to možnosť skrátiť volebné obdobie národnej rady aj prostredníctvom inštitútu priamej demokracie – referenda.

Vzhľadom na rešpektovanie doterajšej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj jeho záverov prezentovaných najmä v jeho náleze sp. zn. PL. ÚS 7/2021 zo 7. júla 2021, sa javí ako ústavne najpriateľnejšia alternatíva k referendu o skrátení prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady zavedenie nového ústavného inštitútu priamej demokracie – ľudové hlasovanie o odvolaní Národnej rady Slovenskej republiky.

V dôsledku prijatia novej právnej úpravy bude môcť byť volebné obdobie národnej rady ukončené nielen prijatím uznesenia národnej rady, ale aj využitím ľudového hlasovania. Ľudové hlasovanie nie je pre slovenský ústavný poriadok žiadne novum, nakoľko jeho využitím je možné predčasne skončiť funkčné obdobie jednému z troch najvyšších ústavných činiteľov – prezidentovi Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“) (čl. 106 Ústavy Slovenskej republiky). Ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady poskytuje voličom príležitosť urobiť demokratické rozhodnutie o tom, kto bude vládnuť.

Návrh ústavného zákona tiež legislatívne upravuje dôvody pred odvolanie členov Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“). Návrh ústavného zákona reflektuje dlhodobé odporúčanie Európskej komisie z jednotlivých správ o právnom štáte, počnúc rokom 2022, zaviesť opatrenia na zabezpečenie toho, aby členovia súdnej rady podliehali dostatočným zárukám nezávislosti, pokiaľ ide o ich odvolanie. Ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov sa v čl. 141a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky zaviedla právna úprava podľa, ktorej „*Predseda, podpredseda a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať.*“ Predmetné ustanovenie podľa názoru Európskej komisie neposkytuje členom súdnej rady, ktorých nevolia samotní sudcovia, dostatočné záruky pred ich

odvolaním z funkcie, pretože neupravuje dôvody ich odvolania s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa nezávislosti súdnych rád.

Vzhľadom na obsah návrhu ústavného zákona bude potrebné vykonať novelizáciu osobitých zákonov, a to zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [čl. I bod 3 návrhu ústavného zákona (navrhovaný čl. 100d)], zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (čl. I bod 5 návrhu ústavného zákona) a zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (čl. bod 7).

Návrh zákona nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, vplyv na limit verejných výdavkov, vplyv na podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyv na životné prostredie, vplyv na informatizáciu spoločnosti, vplyv na služby verejnej správy pre občana, ani vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi ústavného súdu a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

B. Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1 [čl. 6 ods. 3]

Navrhovaná právna úprava v ústave výslovne uznáva slovenský posunkový jazyk ako samostatný jazyk. Slovenský posunkový jazyk je jazykom spoločenstva slovenských Nepočujúcich s jedinečným historickým vývinom a predstavuje významnú kultúrnu hodnotu Slovenska. Jazykové prvky, pomenovania, slovotvorba, ale aj gramatické kategórie posunkového jazyka sú špecificky spojené s geografickým priestorom Slovenska. Túto skutočnosť potvrdzuje fakt, že neexistuje celosvetovo používaný univerzálny posunkový jazyk. Posunkový jazyk je nielen dorozumievacím prostriedkom, ale aj šíriteľom slovenských tradícií, obyčajov a kultúrnych hodnôt, čím predstavuje prirodzený komunikačný prostriedok komunity Nepočujúcich.

Slovenský posunkový jazyk je od roku 2019 zapísaný v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. V roku 2020 vznikol významný dokument „*Kodifikácia slovenského posunkového jazyka*“, ktorý deklaruje, že slovenský posunkový jazyk je plnohodnotným jazykom.

Cieľom navrhovaného doplnenia čl. 6 ústavy je posilniť ústavnoprávne postavenie slovenského posunkového jazyka ako prirodzeného komunikačného prostriedku komunity nepočujúcich osôb a vyjadriť rešpekt k ich jazykovej a kultúrnej identite.

Navrhovaná úprava reflektuje medzinárodné záväzky Slovenskej republiky, najmä Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý uznáva posunkové jazyky ako plnohodnotné jazyky a zaväzuje zmluvné štáty podporovať ich používanie a uznanie. Podľa najnovších údajov Svetovej federácie nepočujúcich právne uznáva svoj národný posunkový jazyk už 43,1 % štátov sveta, čo potvrdzuje, že ide o významnú tému ochrany základných práv osôb so sluchovým postihnutím.

Pri navrhovanej ústavnej úprave predkladateľ vychádzal aj zo zahraničných ústavných riešení, predovšetkým z čl. 8 ods. 3 Spolkového ústavného zákona (Bundes-Verfassungsgesetz), ktorý uznáva rakúsky posunkový jazyk ako samostatný jazyk a zároveň odkazuje na jeho podrobnejšiu právnu úpravu na úrovni zákona.

Ústavné uznanie slovenského posunkového jazyka vyjadruje jeho osobitný význam pre jazykovú a kultúrnu identitu komunity Nepočujúcich a zabezpečuje mu najvyššiu úroveň právneho zakotvenia ako súčasti jazykového a kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky.

K bodu 2 [čl. 84 ods. 3]

Rozširuje sa výpočet vecí, o ktorých sa môže rozhodnúť iba kvalifikovanou väčšinou poslancov národnej rady, a to o prijatie zákona odvolanou národnou radou podľa čl. 100c ods. 1 ústavy. Ak bude národná rada v dôsledku uskutočnenia ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady v tomto hlasovaní odvolaná, tak na prijatie zákona bude potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov, t. j. väčšina zahrňujúca 76 poslancov. V tomto prípade ide o výnimočný stav odôvodňujúci potrebu zabezpečiť, aby mali prijímané zákony

dostatočnú podporu naprieč politickým spektrom, a to obzvlášť v situácii, kedy je demokratická legitimita národnej rady oslabená.

K bodu 3 (čl. 100a až 100d)

Navrhuje sa vloženie nových ustanovení čl. 100a až 100d, ktorými sa zavádza inštitút priamej demokracie – ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady. Právna úprava *de lege lata* neumožňuje odvolať národnú radu priamo občanmi žiadnym ústavne súladným spôsobom.

Z hľadiska systematiky ústavného textu sa javí ako legislatívne vhodné vloženie tohto ústavného inštitútu do nového tretieho oddielu piatej hlavy s logickým zavíšením – národná rada, občania v referende a konflikt občan verzus národná rada a jeho riešenie formou ľudového hlasovania.

Čl. 100a

Predmetom ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady je hlasovanie o tom, či bude národná rada odvolaná počas svojho prebiehajúceho volebného obdobia pred jeho ústavou predpokladaným riadnym skončením (uplynutie štvorročného volebného obdobia - čl. 73 ods. 1 ústavy). Ide o výnimočný zásah do trvania poslaneckého mandátu, preto je viazaný na splnenie prísnych podmienok. Ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady je osobitným ústavným mechanizmom, ktorého účelom je zabezpečiť konformné riešenie situácií, v ktorých dôjde k zásadnej strate dôvery verejnosti v zákonodarný orgán.

Čl. 100b

Iniciovanie ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady má podobu výlučne občianskej iniciatívy. Podmienkou vyhlásenia ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady je predloženie petície podpísanej najmenej 350 000 občanmi, ktorí majú právo voliť do národnej rady (občan Slovenskej republiky, ktorí najneskôr v deň konania hlasovania dovŕšil 18 rokov veku). Takto stanovený počet podpisov predstavuje vysokú mieru občianskej podpory a zabezpečuje, že návrh na odvolanie národnej rady je výrazom vážnej a široko rozšírenej spoločenskej požiadavky.

Na účely petície je relevantný len podpis občana Slovenskej republiky, ktorý dovŕšil vek 18 rokov, a to preto, aby sa samotného ľudového hlasovania mohol sám zúčastniť.

Akt vyhlásenia ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady zveruje ústava prezidentovi. Prezident musí dbať na splnenie ústavou a zákonom predpísaných náležitostí petície, ktorá mu bola doručená. Ide najmä o overenie, či petíciu podporil ústavou požadovaný počet občanov. Po materiálnej stránke je povinný skúmať či ide o petíciu, ktorej predmetom je iniciovanie ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady.

Odsek 2 upravuje aj lehoty, v ktorých sa musí ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady vyhlásiť a vykonať, a vylučuje uskutočnenie ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady v prípade, ak sa národná rada už uzniesla na skrátení svojho volebného obdobia podľa čl. 73 ods. 3 ústavy. Účelom tejto úpravy je zabrániť duplicitnému uplatňovaniu ústavných mechanizmov smerujúcich k rovnakému výsledku, ktorým je predčasné ukončenie volebného obdobia národnej rady.

Odsek 3 vymedzuje časové obdobia, počas ktorých nemožno vyhlásiť ani vykonať ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady. Ide o obdobia vojny a vojnového stavu, ako aj o prvých šesť mesiacov a posledných šesť mesiacov volebného obdobia národnej rady, a posledných šesť mesiacov volebného obdobia prezidenta.

Zákaz vyhlásenia ľudového hlasovania počas vojny a vojnového stavu sleduje ochranu základných funkcií štátu v mimoriadnych bezpečnostných situáciách, v ktorých je nevyhnutné zachovať kontinuitu a predchádzať politickej destabilizácii.

Vylúčenie možnosti vyhlásiť ľudové hlasovanie počas prvých šiestich mesiacov volebného obdobia národnej rady má za cieľ zabezpečiť primeraný časový priestor na výkon mandátu novozvoleného zákonodarného orgánu a zabrániť spochybňovaniu výsledkov demokratických volieb bezprostredne po ich uskutočnení.

Zákaz vyhlásenia ľudového hlasovania počas posledných šiestich mesiacov volebného obdobia národnej rady reflektuje skutočnosť, že v tomto období sa už prirodzene blíži riadne skončenie volebného obdobia, a preto by vyhlásenie ľudového hlasovania stratilo svoj praktický význam a mohlo by viesť k neprimeranej destabilizácii politického prostredia.

Obmedzenie viažuce sa na posledných šesť mesiacov volebného obdobia prezidenta sleduje zabezpečenie stability výkonu prezidentskej funkcie v období pred voľbou hlavy štátu a predchádza kumulácii zásadných ústavných procesov, ktoré by mohli ohroziť riadny chod ústavných orgánov. Zákaz vyhlásenia a vykonania ľudového hlasovania počas posledných šiestich mesiacov volebného obdobia prezidenta nadväzuje na existujúcu ústavnú úpravu vzťahu prezidenta a národnej rady. Ak ústava považuje posledných šesť mesiacov mandátu prezidenta za obdobie, v ktorom má byť obmedzená možnosť jednostranného zásahu prezidenta do volebného mandátu národnej rady, bolo by systémovo nekonzistentné, aby v tom istom období bolo možné dosiahnuť obdobný výsledok – predčasné ukončenie mandátu národnej rady – prostredníctvom novozavedeného inštitútu ľudového hlasovania.

Ústava už v posledných šiestich mesiacoch prezidentovho mandátu vytvára osobitný režim vzťahu prezident – národná rada. Nový inštitút ľudového hlasovania nemá umožniť, aby sa táto ústavná rovnováha obišla tým, že rovnaký účinok sa dosiahne priamo ľudovým hlasovaním.

Odsek 4 predstavuje jednu z garancií na zabránenie zneužívaniu tohto novo zavádzaného inštitútu priamej demokracie a predchádzaniu nekončiacej sa politickej kampane. Ustanovuje sa pravidlo, podľa ktorého bude môcť byť ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady vyhlásené a vykonané len jedenkrát v tom istom volebnom období. Predmetné obmedzenie reflektuje na dĺžku štvorročného volebného obdobia národnej rady ako aj na vymedzenie časových období v odseku 3, počas ktorých sa ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady nemôže vyhlásiť ani vykonať, t. j. šesť mesiacov po a pred parlamentnými voľbami.

Čl. 100c

Navrhované znenie sleduje sprísnenie podmienok na odvolanie národnej rady v ľudovom hlasovaní tak, aby rozhodnutie o predčasnom ukončení volebného obdobia malo dostatočne silnú demokratickú legitimitu. Súčasne odstraňuje riziko, že o odvolaní národnej rady rozhodne výrazne nižší počet voličov, než aký mu udelil mandát v riadnych voľbách.

Podmienka, aby za odvolanie národnej rady hlasovala nielen väčšina účastníkov ľudového hlasovania, ale zároveň najmenej trojpäťtinová väčšina z počtu oprávnených voličov, ktorí sa zúčastnili bezprostredne predchádzajúcich volieb do národnej rady, vytvára primeranú rovnováhu medzi právom občanov odvolať parlament a princípom stability zastupiteľskej demokracie. Zabezpečuje, že rozhodnutie o odvolaní bude výsledkom porovnateľne silnej podpory, akou bol parlament zvolený.

Navrhovaná ústavná úprava zároveň posilňuje právnu istotu a predvídateľnosť ústavného mechanizmu odvolania parlamentu, keď viaže požadovaný počet hlasov na objektívne a vopred známy údaj. Tým sa znižuje možnosť zneužitia inštitútu ľudového hlasovania na destabilizáciu ústavného systému a podporuje sa kontinuita výkonu zákonodarnej moci.

Stanovením kvalifikovanej väčšiny sa zdôrazňuje výnimočný charakter zásahu do trvania mandátu zákonodarného orgánu ako základného piliera zastupiteľskej demokracie. Požiadavka trojpäťtinovej väčšiny predstavuje vysoký stupeň konsenzu a zabezpečuje, že k odvolaniu národnej rady môže dôjsť len v prípade jasnej, výraznej a dlhodobej straty dôvery verejnosti.

Viazanie rozhodujúceho počtu hlasov na účasť oprávnených voličov v bezprostredne predchádzajúcich voľbách do národnej rady sleduje cieľ zabezpečiť porovnateľnú demokratickú legitimitu ľudového hlasovania s legitimitu parlamentných volieb. Tým sa zabráňuje situácii, v ktorej by o odvolaní zákonodarného orgánu rozhodoval výrazne nižší počet voličov, než aký sa podieľal na jeho zvolení. Navrhované riešenie zároveň predchádza zneužívaniu ľudového hlasovania pri nízkej volebnej účasti a posilňuje stabilitu ústavného systému tým, že vyžaduje aktívne zapojenie významnej časti voličského elektorátu.

Odsek 2 upravuje postup po odvolaní národnej rady v ľudovom hlasovaní, najmä spôsob a lehoty vyhlásenia volieb do národnej rady, s cieľom zabezpečiť kontinuitu výkonu zákonodarnej moci a včasné obnovenie demokratickej legitimacy parlamentu.

Ustanovenie zveruje povinnosť vyhlásiť voľby do národnej rady predsedovi národnej rady, a to v lehote siedmich dní od vyhlásenia výsledkov ľudového hlasovania. Krátka lehota reflektuje potrebu rýchlej reakcie na vzniknutý stav a minimalizácie obdobia, v ktorom je zákonodarný orgán odvolaný.

Zároveň sa ustanovuje, že vyhlásené voľby sa musia uskutočniť najneskôr do 110 dní od ich vyhlásenia. Táto lehota zabezpečuje primeraný časový priestor na riadnu prípravu volieb zo strany príslušných orgánov verejnej správy, politických subjektov a voličov.

Druhá veta odseku 2 zavádza poistný mechanizmus pre prípad nečinnosti predsedu národnej rady. V takom prípade voľby vyhlási prezident. Tento mechanizmus predchádza ústavnej neistote a zamedzuje obštrukciám alebo nečinnosti, ktoré by mohli ohroziť riadny chod ústavných orgánov.

Odsek 3 upravuje okamih skončenia volebného obdobia národnej rady, ktorá bola odvolaná podľa odseku 1, viazaním tohto okamihu na deň konania volieb do národnej rady podľa odseku 2. Cieľom ustanovenia je zabezpečiť kontinuitu výkonu zákonodarnej moci a predísť vzniku ústavného vákuu v období medzi odvolaním národnej rady v ľudovom hlasovaní a zvolením nového zákonodarného orgánu. Viazaním zániku volebného obdobia

odvolanej národnej rady na deň konania volieb sa zároveň vytvára jasné a jednoznačné časové kritérium skončenia mandátu odvolanej národnej rady, čo prispieva k právnej istote a predvídateľnosti ústavného systému.

Čl. 100d

Tento článok predstavuje tzv. blanketovú normu (ústavná blanketa), ktorá splnomocňuje národnú radu na prijatie zákonnej úpravy k tejto časti ústavy, pričom zároveň vymedzuje predmet jej úpravy.

K bodu 4 (čl. 102 ods. 1)

Ide o legislatívno-technickú zmenu vzhľadom na oprávnenie prezidenta vyhlásiť ľudové hlasovanie o odvolaní Národnej rady Slovenskej republiky.

K bodu 5 (čl. 129 ods. 3)

Cieľom je zabezpečiť súdnu kontrolu ústavnosti nad výsledkom ľudového hlasovania o odvolaní národnej rady, ktoré má zásadné ústavné dôsledky. Tým sa zabezpečuje rovnaký právny režim ústavnej kontroly ako aj pri ľudovom hlasovaní o odvolaní prezidenta.

K bodu 6 (čl. 141a ods. 1)

Navrhovaná úprava výslovne zakotvuje nezávislosť súdnej rady ako jeden zo základných ústavných atribútov jej postavenia. Nezávislosť súdnej rady predstavuje základnú podmienku zabezpečenia objektívneho, nestranného a odborného výkonu jej pôsobnosti. Výslovné ústavné zakotvenie nezávislosti zároveň zdôrazňuje, že súdna rada vykonáva svoje ústavné právomoci autonómne. Tento princíp sa neobmedzuje len na nezávislosť súdnej rady ako ústavného orgánu, ale zahŕňa aj nezávislý výkon funkcie každého jej člena. Člen súdnej rady preto pri výkone svojej funkcie nekoná na základe pokynov orgánu alebo subjektu, ktorý ho do funkcie ustanovil alebo zvolil. Len orgán, ktorý pri výkone svojich právomocí nepodlieha pokynom ani iným formám vonkajšieho či vnútorného ovplyvňovania, je spôsobilý rozhodovať spôsobom zodpovedajúcim požiadavkám právneho štátu a ochrany nezávislosti súdnej moci.

Predmetný článok priznáva súdnej rade atribút nezávislosti, a to vzhľadom na závery prijaté ústavným súdom v jeho rozhodnutí, v ktorom charakterizoval súdnu radu ako „*osobitný nezávislý ústavný orgán súdnej moci garantujúci predovšetkým nezávislé postavenie súdnej moci a sudcovskú legitimitu, zodpovedajúci za chod súdnictva, správu súdnej moci a súdnictva, ako aj transparentnosť súdnictva*“ (pozri. PL. ÚS 2/2012, bod 9. 4).

Navyše, priznanie prvku nezávislosti vyplýva z odporúčaní obsiahnutých v medzinárodných dokumentoch ako napr. Stanovisko Poradnej rady európskych sudcov (ďalej len „CCJE“) č. 24 (2021) (CCJE Opinions and Magna Carta – Constitutive Council of European Judges), a jeho absencia bola predmetom aj kritiky zo strany Európskej asociácie sudcov (ďalej len „EAJ“) v rezolúcii z 2. septembra 2021 (viď. príloha listu adresovaného predsedovi vlády Medzinárodné dokumenty – združenie.sk).

K bodu 7 (čl. 141a ods. 5)

Do čl. 141a ods. 5 ústavy sa dopĺňajú dôvody pre odvolanie členov súdnej rady, pričom sa súčasne z textu dotknutého ustanovenia vypúšťa z pohľadu Európskej komisie doterajšia sporná tretia veta v znení *„Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať.“*.

Dôvody pre odvolanie člena súdnej rady sú normované ako fakultatívny dôvod (čl. 141a ods. 5 tretia veta ústavy) a ako obligatórne dôvody (čl. 141a ods. 5 štvrtá veta ústavy).

V prípade fakultatívneho odvolania člena súdnej rady návrh ústavnej normy vychádza zo súčasného znenia § 4b ods. 3 písm. b) zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 185/2002 Z. z.“), ktorý upravuje fakultatívne dôvody, pre ktoré môže byť odvolaný predseda súdnej rady, pričom jeden z týchto dôvodov sa v modifikovanej podobe prenáša zo zákonnej úpravy do ústavnej úpravy. Doterajšie znenie § 4b ods. 3 písm. b) zákona č. 185/2002 Z. z. sa stáva súčasťou ústavného textu v znení *„mu zdravotný stav dlhodobo, najmenej však počas šiestich mesiacov, nedovoľuje riadne vykonávať povinnosti vyplývajúce z jeho funkcie“*. Odvolanie člena súdnej rady z tohto dôvodu je na úvahe toho subjektu, ktorý člena súdnej rady ustanovil do funkcie.

Predkladateľ pôvodne formoval aj druhý fakultatívny dôvod, pre ktorý možno člena súdnej rady odvolať a to v znení *„pre závažné zanedbanie povinností pri výkone ich funkcie“*. V tomto prípade išlo o povýšenie doterajšej zákonnej úpravy § 4b ods. 3 písm. a) a c) zákona č. 185/2002 Z. z. na ústavnú úroveň. Na základe výsledkov rozporových konaní však od ustanovenia tohto druhého fakultatívneho dôvodu predkladateľ upustil, a to vzhľadom na to, že ide o neurčitý právny pojem, ktorého obsah nie je v právnom poriadku dostatočne vymedzený, čo vytvára priestor pre rozdielny a subjektívny výklad zo strany orgánov oprávnených člena súdnej rady odvolať. Vypustenie uvedeného dôvodu sleduje posilnenie nezávislosti členov súdnej rady a právnej istoty pri výkone ich funkcie. Odvolanie člena súdnej rady má byť viazané na objektívne, jednoznačne identifikovateľné dôvody, ktoré minimalizujú riziko svojvoľného a účelového odvolania. Takáto úprava zároveň zodpovedá požiadavke ochrany nezávislosti členov súdnych rád vyplývajúcej z medzinárodných štandardov a judikatúry, podľa ktorej dôvody odvolania musia byť jasné, predvídateľné a objektívne.

V prípade obligatórnych dôvodov na odvolanie z funkcie člena súdnej rady sa tieto viažu len na členov súdnej rady, ktorých do funkcie ustanovili prezident Slovenskej republiky, Národná rada Slovenskej republiky a vláda Slovenskej republiky, pretože podľa čl. 141a ods. 3 ústavy len v prípade takto ustanovených členov súdnej rady text ústavy predpokladá splnenie určených predpokladov, ktorými sú bezúhonnosť, vysokoškolské právnické vzdelanie, najmenej 15 rokov odbornej praxe a najmä že nesmie ísť o sudcov. Preto, ak člen súdnej rady vymenovaný prezidentom alebo vládou, alebo zvolený parlamentom sa stane sudcom, musí byť odvolaný z funkcie. Druhým obligatórnym dôvodom je odvolanie člena súdnej rady na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin alebo ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin a súd nerozhodol v jeho prípade o podmiennečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody.

V prípade členov súdnej rady volených sudcami strata bezúhonnosti vedie k strate funkcie sudcu, s čím je automaticky spojený zákonný následok spočívajúci v zániku funkcie člena súdnej rady; k tomu pozri § 26 ods. 1 písm. e) zákona č. 185/2002 Z. z.. Vzhľadom na to,

že voľba členov súdnej rady je koncipovaná na územnom princípe, resp. na funkčnej previazanosti voľby určených členov súdnej rady s funkciou na niektorom z najvyšších súdov, zákonná úprava rieši aj následok spojený s preložením sudcu mimo jeho volebný obvod alebo s jeho preložením na iný súd, ak ide o sudcov najvyšších súdov, a preto nie je potrebné túto otázku riešiť v texte ústavy.

Vzhľadom na rozsah navrhovaných zmien volí predkladateľ riešenie spočívajúce v zmene čl. 141a ods. 5 ako celku.

K čl. II

Navrhuje sa delená účinnosť ústavného zákona. Ustanovenia ústavného zákona normujúce ľudové hlasovanie o odvolaní národnej rady majú odloženú účinnosť až do momentu uplynutia volebného obdobia národnej rady začatého v roku 2023, čím sa zabraňuje zásahu do prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady. Táto právna úprava sa bude vzťahovať a bude aplikovateľná až v ďalšom (X.) volebnom období národnej rady. Zvyšné ustanovenia upravujúce uznanie slovenského posunkového jazyka a dôvody na odvolanie člena súdnej rady nadobudnú účinnosť dňa 1. januára 2027.